

S İ Y A S Ə T

Sevinc Rafael qızı NƏSİBOVA

Qərbi Kaspi Universiteti, doktorant

AZƏRBAYCAN - RUSİYA MÜNASİBƏTİ (1992-2016-CI İLLƏR)

Xülasə: Şimal qonşumuz Rusiya ilə münasibətlər Azərbaycan xarici siyasətində mühüm yer tutur. Zaman-zaman yaranmış çətinliklərə, problemlərə baxmaya-raq, dövlətlərarası əlaqələr daim mövcud olmuş və inkişaf etmişdir. Buna görə də müstəqillik illərindən bu günümüze qədər tarixi yol keçən dövlətlərarası münasibətlərdə yaranan problemləri və əlaqələrin gələcək inkişaf istiqamətlərini qeyd etməyi vacib hesab edirik. Beləliklə, məqalədə müstəqilliyin bərpa-sından sonra Azərbaycan Rusiya dövlətlərarası münasibətlərdə yaranan problemlər, əlaqələrin dünəni və gələcəyinə dair mövcud istiqamətlərdən bəhs olunmuşdur.

Açar sözlər: Rusiya, Azərbaycanın xarici siyasəti, Cənubi Qafqaz, MDB.

UOT: 327; 930.22

DOI: doi.org/10.54414/zhhy8269

Giriş

Rusiya ilə Azərbaycanı çoxəsrlik dostluq ənənələri, ortaq tarix və mədəniyyət, birbirinə qaynayıbqarışan milyonlarla insanın taleləri bağlayır. Ötən 25 il ərzində bu qiymətli irsi qoruyub saxlamağa və artırmağa, münasibətləri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə çatdırmağa nail olunub.

Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasından indiyədək dostluq, əməkdaşlıq və təhlükəsizlik haqqında 200-dən çox ikitərəfli sənəd imzalanıb, qarşılıqlı münasibətlər möhkəmlənib. Bu dövrdə iki ölkə arasında milli maraqlara cavab verən, beynəlxalq və regional təhlükəsizliyə xidmət edən qarşılıqlı əlaqələr modeli yaradılıb.

Əsas mətn

Xatırlatmaq istərdim ki, Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında diplomatik münasibətlər 1992-ci il aprelin 4-də Bakıda imzalanmış müvafiq protokol əsasında qurulub. Bu protokola əsasən Rusiyanın Bakıdakı Səfirliyi isə rəsmən

1992-ci ilin sentyabrın 25-də fəaliyyətə başlayıb. Eləcə də, bu illər ərzində Azərbaycanın Sankt-Peterburq və Yekaterinburq şəhərlərində Baş konsulluqları, eləcə də Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyi nəzdində Ticarət nümayəndəliyi fəaliyyətə başlamışlar. (1)

İkitərəfli münasibətlərin müqavilə hüquqi bazasını təşkil edən əsas sənəd isə Rusiya Federasiyası ilə Azərbaycan Respublikası arasında 1997-ci il iyulun 3-də imzalanmış "Dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı təhlükəsizlik haqqında" müqavilədir. (2)

Məhz bu müqavilənin imzalanmasından sonra iki ölkə arasında geniş əməkdaşlığın əsası qoyulub. Onu da qeyd etmək ki, ulu öndərin 1997-ci il iyul ayının 2-dən 4-dək Rusiya Federasiyasının Prezidenti Boris Yeltsinin dəvətilə bu ölkəyə ilk rəsmi səfəri ikitərəfli münasibətlərin qurulmasında, inkişafında əhəmiyyətli tarixi hadisəyə çevrilmişdir. Beləliklə, iki ölkə arasında müqavilə-hüquqi bazaya 110-a qədər dövlətlərarası, hökumətlərarası və regionlararası sazişlər daxildir.

Ölkələrimiz arasında siyasi əməkdaşlıq son illər nəzərəcarpacaq dərəcədə canlanıb. Qeyd etmək istərdim ki, 2000-ci ildə Vladimir Putinin Rusiya Federasiyasının Prezidenti seçilməsi ilə bu ölkənin rəhbərliyi Azərbaycanla münasibətlərdə daha pragmatik vəzifələr və prioritetlər irəli sürməyə başlayıb. Beləliklə, Azərbaycan Respublikasına Rusiya Prezidenti V.V.Putinin 9-10 yanvar 2001-ci il tarixli rəsmi və 21-22 fevral 2006-cı il tarixli işgüzar səfərləri, habelə Rusiya Prezidenti D.A.Medvedevin 3-4 iyul 2008-ci il tarixli rəsmi və 29 iyun 2009-cu il tarixli işgüzar səfərləri Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafının sürətlənməsinə güclü təkan vermişdir. (3)

Nəzərə alaq ki, əvvəlki dövrdən fərqli olaraq yalnız MDB çərçivəsində inteqrasiya məqsəd seçilməyib, eyni zamanda, hər iki ölkənin milli maraqları, məsələn təhlükəsizlik, iqtisadi inkişaf məsələləri daha mühüm önəm daşıyıb. Sonrakı dövrdə də Azərbaycan və Rusiya arasında sıx dostluq münasibətləri qurulması üçün əhəmiyyətli siyasi baza formalaşdırılıb.

Son illər Azərbaycan və Rusiya arasında bütün səviyyələrdə intensiv siyasi dialoq gedir. Sistem xarakterli beynəlxalq-hüquqi sənədlərə söykənən münasibətlər yüksək dinamikaya malikdir. Dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı təhlükəsizlik haqqında 1997-ci il tarixli müqavilə 2001-ci il tarixli Bakı və 2004-cü il tarixli Moskva bəyannaməsi ilə inkişaf etdirildi. Rusiya Prezidenti Dmitri Medvedevin Azərbaycana rəsmi səfəri zamanı imzalanən dostluq və tərəfdaşlıq haqqında birgə bəyannamə dostluq və mehriban qonşuluq münasibətlərini daha dadərinləşdirdi.

Yüksək səviyyədə münasibətlərin fəal inkişaf etdirilməsinə sübut üçün son illər ərzində həyata keçirilmiş qarşılıqlı səfərlərə diqqət yetirmək kifayətdir. 13 avqust 2013-

cü il tarixdə Azərbaycana səfər edən Vladimir Putin azərbaycanlı həmkarı ilə siyasi problemləri və Dağlıq Qarabağla bağlı vəziyyəti müzakirə edib. Səfərin yekunlarına əsasən neft və qaz hasilatı sahəsində əməkdaşlıq və iki dövlətin sərhədində avtomobil körpüsünün inşası ilə bağlı sazişlər imzalanıb. 6-8 fevral 2014-cü il tarixdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev XXII Soçi Qış Olimpiadasının açılış mərasimində iştirak edib. 8-10 avqust 2014-cü il tarixində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiyaya işgüzar səfər edib. Səfər dövründə iki dövlət başçısı bir sıra ikitərəfli və regional məsələləri müzakirə ediblər. 29-30 sentyabr 2014-cü il tarixdə Azərbaycan Prezidenti Həştərxan şəhərində Xəzəryanı ölkələrin IV sammitində, 8-9 may 2015-ci il tarixdə isə Moskvada Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 70 illiyinə həsr olunmuş tədbirlərdə iştirak edib. 12-13 iyun 2015-ci il tarixdə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Bakıda işgüzar səfərdə olub. Səfər dövründə ikitərəfli qarşılıqlı münasibətlər və beynəlxalq məsələlər müzakirə olunub. Vladimir Putin həmçinin, ilk Avropa oyunlarının açılış mərasimində iştirak edib. 20 iyun 2016-cı il tarixdə Azərbaycan Prezidenti Sankt-Peterburqa səfər etmişdir. Rusiya Prezidenti ilə görüş zamanı ikitərəfli münasibətlərdə cari vəziyyət, humanitar əməkdaşlıq və Qarabağ probleminin həlli yolları müzakirə mövzusu olmuşdur. Elə həmin ilin, 8 avqust 2016-cı il tarixdə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Azərbaycana işgüzar səfəri olmuşdur. Cənab Prezident görüşü belə xarakterizə edib: "Tez-tez baş tutan görüşlər, əlbəttə, bizim münasibətlərimizin inkişafına yeni təkan verir. Artıq çoxdan strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə çatmış bu münasibətlər bizim həyatımızın demək olar ki, bütün sahələrini əhatə edir. Biz beynəlxalq məkənlərdə fəal qarşılıqlı

əlaqə saxlayırıq, siyasi dialoq fəallaşır, iqtisadi əlaqələr möhkəmlənir, nəqliyyat və energetika sahələrində də yaxşı nəticələr var, humanitar əməkdaşlıq inkişaf edir". (4)

Son illər ərzində birgə səylər nəticəsində hər iki tərəf üçün mühüm olan bir sıra məsələlər üzrə optimal, qarşılıqlı qəbul olunan və hər iki tərəfin xeyrinə olan həll yolları tapılıb. Dövlət sərhədi barədə müqavilə imzalanıb, Samur transsərhəd çayının mühafizəsi və rəşional istifadəsi məsələsi həll olunub, Xaçmaz rayonunun iki kəndində yaşayan Rusiya vətəndaşları ilə bağlı situasiya nizamlanıb. Xəzərin statusu ilə bağlı Moskva, Bakı və Astananın mövqelərinin yaxınlaşması prosesi faktiki olaraq başa çatıb. Bu, perspektivdə bütün Xəzər-yanı ölkələr arasında konsensusun əldə olunmasını təmin edə bilər.

Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması mühüm yer tutur. Azərbaycan tərəfi ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri kimi Rusiyanın və şəxsən prezident V.Putinin vasitəçilik səylərini yüksək qiymətləndirir. Qarabağ probleminin həllinə yönəlik son görüşlər əsasən Moskvanın vasitəçiliyi ilə keçirilir və artıq danışıqlarda irəliləyiş olması ilə bağlı söhbətlər güclənməkdədir. Bu gün Moskvanın siyasi dairələri Azərbaycanın geostrateji rolunu dəqiq dəyərləndirir və başa düşürlər ki, iki dövlətin əməkdaşlıq münasibətlərinin uğurlu inkişafı Qafqaz-Xəzər regionunda sabitlik və təhlükəsizliyin mühüm amilidir. 2016-cı ilin avqust ayında Bakıda səfərdə olarkən Rusiya Prezidenti qeyd edib: "Biz bir məqsədə nail olmağa çalışacağıq: Ermənistan və Azərbaycan kompromisli, lakin hər iki tərəf üçün məqbul olan həll tapmalıdır, burada qalib gələn tərəf olmamalıdır, qalib gələn - iki ölkənin xalqları olmalıdır. Hər iki dövlət hiss etməlidir ki, onlar bu mürəkkəb məsələni bu

günümüzün mənafeyi və gələcək nəsillər üçün həll ediblər". (4)

Ekspertlər global geosiyasi müstəvidə müşahidə edilən sürətli dəyişikliklərin regional miqyasda necə əks olunması ilə bağlı maraqlı araşdırmalar aparırlar. Bu sırada Cənubi Qafqaz məsələsi maraq doğurur. Bu məkanda geosiyasi mənzərə mürəkkəbdir. Onun fonunda son illər getdikcə daha da intensivləşən Rusiya-Azərbaycan münasibətləri kifayət qədər aktual təsir bağışlayır. Erməni mətbuatı müxtəlif bəhanələrlə bu prosese kölgə salmağa çalışdığı məlumdur. Böhətan xarakterli fikirlər yazılır, Azərbaycan dövlətçiliyinə qarşı çirkin qarayaxma kampaniyaları təşkil edilir. Lakin faktlar göstərir ki, Cənubi Qafqazda Azərbaycan suverenliyini qoruyan, müstəqil xarici siyasət yürüdən yeganə dövlətdir. Rusiya ilə əlaqələr də ancaq bu prinsiplər əsasında həyata keçirilir. Bununla Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin regional geosiyasi dinamika təsiri məsələsi xeyli aktuallaşır. Həmin kontekstdə biz iki ölkə arasında əlaqələrin təkamülünün təhlili üzərində geniş dayanmağa ehtiyac gördükləri vurğulanır.

Lakin təəssüf ki, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin inkişafında bir sıra çətinliklər də vardır. Onların kökü və səbəbləri keçmiş sovet məkanında şimal qonşumuzun müəyyən dairələrinin istəkləri, yeni müstəmləkəçilik instinkləri; tarixin təkərimini geri döndərmək, bu məkanda baş verən obyektiv prosesləri qəbul etməmək istəyi, müstəqil dövlətlərin inkişafına bu və ya başqa vasitələrlə mane olmaq cəhdləri ilə bağlıdır. Dövlətlərarası münasibətlərdə mövcud olan çətinlikləri bir neçə qrupa bölmək olar:

Siyasi problemlər.

- Şimal qonşumuzun müəyyən dairələri MDB iştirakçısı olan dövlətlərə, o cümlədən Azərbaycana siyasi, təhlükəsizlik və milli təhlükəsizlik baxımından başlıca həyati mənafe zonası kimi baxdıqlarından, burada "xüsusi səlahiyyətlər" istəyirlər, onların müstəqil beynəlxalq siyasi əlaqələrini, xüsusən xarici siyasət-də dünyanın taleyində əsaslı rol oynayan Qərb ölkələrinə meyli, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əlaqələrini öz nüfuzlarına zərbə kimi qiymətləndirirlər və əsəbiliklə qarşılayırlar.

- Azərbaycanın, o cümlədən Qafqaz dövlətlərinin və xalqlarının tam müstəqil olmalarına Rusiya sərhədlərinin Don və Volqaya qədər daralması kimi baxırlar və bunu gələcəkdə Rusiya üçün fəlakətli hesab edirlər;

- Azərbaycanın MDB-dən çıxmaq istəyini (əgər varsa) islam hegemonluğunun maneəsiz olaraq Orta Asiya və Qazaxıstana yayılması təhlükəsi kimi qiymətləndirərək belə hesab edirlər ki, belə vəziyyət Rusiyanın islam dini hakim olan mərkəzi rayonlarına təsir göstərər və ölkəni parçalaya bilər;

- Rusiyanın Azərbaycanda fəal siyasət aparmasını irəli sürürlər və göstəririrlər ki, Rusiya dövlətinin yaxın gələcəkdə və perspektivdə bütövlüyü, sabitliyi bundan asılıdır;

- Azərbaycanı və Gürcüstanı kiçik etnik qruplar üçün federativ əsasda bölüşdürmək naminə ciddi iş aparırlar və buna regionda sülhü qorumaqda vasitə kimi baxırlar, əslində isə məqsəd parçalanmaqla regionda rəqabət aparan dövlətləri buradan vurub çıxarmaq və mövqelərini möhkəmləndirməkdir.

- Moskva siyasi baxımından bu regiona "böyük qardaşa" ehtiyacı olan əyalət kimi baxır, onlarda yenidən öz nüfuz dairəsini təsdiq etməyə və Qərb dövlətlərinin

hərəkətlərini məhdudlaşdırmağa çalışır. (Azərbaycanın şimal dəniz yolunun işləməməsi həm də Qərb dövlətlərini siyasi baxımdan bu regiona buraxmamaq məqsədi daşıyır); XIX əsrin 20-ci illərində ABŞ-da meydana çıxan Monro doktrinasına bənzər ("Amerika amerikalılar üçündür") "MDB Mos-kva üçündür" şüarı müxtəlif qrupların çağırışlarında açıq-aşkar eşidilir. SSRİ-nin dağılması faktı ilə razılaşmaq istəmir, göstərir ki, müstəqil dövlətlər özləri sərbəst yaşaya bilməzlər, onlar özləri üçün Rusiyanı nümunə götürməlidirlər; [5, s.44]

- Azərbaycanın müxtəlif beynəlxalq proqramlarda iştirakına qısqanclıqla yanaşır;

- Müstəqil dövlətlərin beynəlxalq institutlarda, o cümlədən ATƏT-də iştirakını minimum endirməyə çalışır, MDB ölkələri ərazisindəki münaqişələrdə sülhməramlı qüvvələrin tərkibində başqa dövlətlərin iştirakına Rusiyaya ziyanlı qüvvələrin güclənməsi kimi baxır və ona yol vermək istəmir;

- Postsovet məkanında məqsədyönlü törətdiyi münaqişələrdən, o cümlədən Dağlıq Qarabağdan öz mənafeləri üçün istifadə edir, bu da yeni imperiya instinkti və "parçala hökm sür" siyasətindən başqa bir şey deyildir;

- Region dövlətlərinə bərabər münasibət göstərmir. Məsələn, Azərbaycana qarşı təcavüzkarlıq, Ermənistanı açıq-aşkar çoxtərəfli yardım göstərir;

Bunlarla yanaşı, münasibətlərdə iqtisadi problemlər də mövcuddur ki, onları aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

- Moskva keçmiş Sovet İttifaqının neft rayonları üzərində öz nəzarətini itirmək istəmir, Xəzər dənizi nefti ilə əlaqədar Qərb dövlətlərilə birgə yaradılmış beynəlxalq neft konsorsiumunun planlarının

reallaşmasına mane olmağa çalışır;

- Azərbaycanda Qərb dövlətlərinin möhkəmlənməsinə, cənub-qərb sərhədlərində yeni regional lider kimi - Balkanları, Qara dənizi, Qafqazı, Yaxın Şərqi birləşdirən və Qara dənizdən dünya okeanında yeganə çıxışa nəzarət edən, Qərb ölkələrinin müttəfiqi olan Türkiyənin meydana gəlməsinə təhlükə kimi baxır;

- Yeni neft kəmərləri layihələrinin reallaşdırılmasına təkcə Qafqazı və Orta Asiyayı itirmək kimi deyil, bütövlükdə regiondan vurulub çıxarılmaq kimi qiymət verir;

- Ölkəmizin iqtisadi inkişafını, onun beynəlxalq iqtisadi əlaqələrini Moskvanın iqtisadi maraqlarına zərbə kimi qiymətləndirir;

- Azərbaycana yenidən xammal bazası kimi baxır;

- Dünya bazarlarına çıxma bilməyən Rusiya mallarını keçmiş sovet məkanına sırımağa, burada istehsalın inkişafına mane olmağa, özünü yeganə nümunəvi dövlət kimi göstərməyə səy göstərir;

- Gələcəkdə Rusiya rublundan ümumi istifadəyə nail olmağa çalışır; Hərbi çətinliklərə gəlincə, bu problemlər birbaşa Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində Rusiyanın əsas aktor kimi iştirakı ilə bağlıdır.

- Rusiya keçmiş SSRİ-nin hərbi-siyasi infrastrukturunu qoruyub saxlamaq, strateji qüvvələri mühafizə etmək istəyir;

- Münaqişə zonalarında MDB bayrağı altında kollektiv qüvvələrin yerləşdirilməsi üçün BMT və ATƏT-in mandatını almaq, bununla da MDB-də Rusiyanın hakim rolunu təsdiq etmək.

- Sülhməramlı proseslərdə inhisarçı olmaqdan ötrü Rusiya MDB-yə BMT çərçivəsində regional saziş və ya təşkilat statusu almağa çalışır;

- Azərbaycanın "Sülh naminə tərəfdaşlıq" proqramında iştirakını yaralı nöqtə kimi qəbul edir. Yəni, NATO ilə əməkdaşlıq Azərbaycana gələcəkdə təhlükə törədə biləcək qüvvələrin qarşısının alınmasında, bitərəfləşdirilməsində və iqtisadi tərəfdaşa çevrilməsində mühüm rol oynaya bilər, ölkəmizi təzyiqlərdən xilas edə bilərdi. [6, s.80]

- Rusiya qoşunlarını MDB bayrağı altında Ermənistan Azərbaycan münaqişəsi zonasında yerləşdirməyə çalışır. O, bildirir ki, BMT-nin maliyyə imkanları məhdud olduğundan bu işi özü görə bilər. Lakin MDB-nin belə bir əməliyyatı həyata keçirmək hüququ yoxdur. Bununla belə, münaqişə zonasına hər hansı bayraq altında (istər BMT, istər ATƏT, istərsə də MDB) qoşun yeridilməsinin bir sıra nəticələri ola bilər; problemin həlli dondurular; "DQR" subyektlər çevrilir; tanınma bilər; atəş xətti sərhəd xəttinə çevrilə bilər; gələcəkdə torpaqların azad edilməsi mümkünsüz olar; Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycandan çıxmaz, torpaqlar azad edilməz və s. Çünki işğalçı fasilə qazanır, quruculuq işləri aparır, erməni xalqının mənəvi-psixoloji ruhunu yüksəlir Yuxarıda qeyd olunan problemlər və çətinliklərə baxmayaraq, şimal qonşumuz Rusiya ilə münasibətlərin gələcəyi perspektiv görünür və bu işdə Rusiya dövlətininüzərinə böyük işlər düşür.

Rusiya tərəfi əgər MDB iştirakçısı olan dövlətlərdə, o cümlədən, Azərbaycanda arzuolunan qonaq olmaq istəyirsə, mütləq münaqişələrin həllində, əməkdaşlıqda, dövlətlərarası münasibətlərdə hökmlərə, təzyiqlərə deyil, bərabər hüquqluğa, beynəlxalq normalara əsaslanmalı, ədalətli sülhə nail olmalıdır. Münasibətlərin gələcəyi yalnız bərabər hüquqlu, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıqdadır. Dövləti və dövlətlərarası münasibətləri köhnə ideyalar

əsasında qurmaq cəhdləri uğursuzluğa gətirəcəkdir. Keçmiş sovet məkanında artıq təkcə Rusiyanın deyil, Azərbaycanın da müstəqil siyasətinin olduğunu qəbul etməlidir. Rusiya şəhərlərində “Qafqaz milləti” adı altında azərbaycanlıların sıxışdırılmasına və təhqir edilməsinə son qoymalıdır. Rusiya bazarlarının azərbaycanlıların əlində olması faktını özünə sərfəli amil kimi qəbul etməlidir.

Nəticə

Ermənistan tərəfinə gəldikdə, əslində Ermənistan Rusiyanın əlində müstəqillik aləti və vasitəsidir. Ermənistanda Rusiya ordusunun olması, onda həm də ermənilərin qulluq etməsi, Azərbaycana qarşı təcavüzkarlıqda Yerevana açıq-aşkar göstərilən siyasi, iqtisadi, hərbi, mənəvi yardımlar deyilənləri təsdiqləyir. Lakin Rusiya - Ermənistan əməkdaşlığının Rusiya üçün ağır nəticələri vardır. O, Rusiyanı parçalayır, təcavüzkarlığın müdafiə edilməsi ölkə daxilində separatizmi, sabitsizliyi və qarşıdurmanı gücləndirir. Rusiyanın Ermənistana yardımını ölkədə sosial gərginlik yaradır, ölkənin bütövlüyünün əsaslarından olan rus-türk xalqlarının münasibətlərinə zərbə vurur, xarici siyasətin səmərəli qurulmasına, regionda sülhün və əməkdaşlığın bərqərar olmasına mənfi təsir göstərir, Qafqaz ölkələrinin demokratiya və azad bazar iqtisadiyyatı yolu ilə inkişafına mane olur.

Əməkdaşlıq isə daha çox Ermənistana sərfəlidir. O, Rusiya pərdəsindən istifadə edərək öz məqsədlərinə çatmışdır, Azərbaycan torpaqlarını Moskvanın köməyi ilə işğal etməklə onu Rusiya qarşısında zəiflətməmişdir, Qafqazda işğalçılıq siyasətinin dayacağına çevrilmişdir. O, Moskvaya özünü qorumaqda vasitə kimi baxır. Ona görə də Qərbi ölkələri Qafqazda daha fəal olmalı,

Ermənistanı Rusiyadan ayırmağa çalışmalıdırlar. Nəhayət, Azərbaycan tərəfinə gəlincə, rəsmi Bakı tərəfindən münasibətlərin normal inkişafı üçün heç bir maneə yoxdur; müəyyən dairələrin bizə münasibətindən asılı olmayaraq şimal qonşumuza münasibətdə mehribanlığa, qarşılıqlı anlaşmaya üstünlük verilməsi, meydan əhvalruhiyyəsindən imtina edilməsi müsbət haldır. Bütün qeyd olunanları yekunlaşdırsaq, belə qənaətə gəlmək olar ki, Rusiyanın yeni imperiya instinktindən imtina etməsi onu Azərbaycanda və keçmiş sovet məkanında arzuolunan qonağa çevirə bilər. Rusiya Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınmasında həlledici rol oynaya bilər. Rusiya həm də münaqişəni həll etməklə həm qonşularında özünə qarşı inam yaradır, həm də digər beynəlxalq münaqişələrin tənzimlənməsində əhəmiyyətli rol oynaya bilər. Rusiya eyni zamanda münaqişəni həll etməklə Rusiya Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistanla birlikdə ümumi Qafqaz bazarı təşkil edilə bilər.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. <https://moscow.mfa.gov.az/az/news/3232/azerbaycan-ile-rusiya-arasinda-diplomatik-munasibetlerin-qurulmasinin-28-ci-ildonumu-barede>
2. https://az.wikipedia.org/wiki/Az%C9%99rbaycan%E2%80%93Rusiya_m%C3%BCnasib%C9%99tl%C9%99r
3. <http://anl.az/down/meqale/xalqqazeti/2017/aprel/538408.pdf>
4. <https://lib.aliyevheritage.org/az/80868237.html>
5. Abdullayev M. “Beynəlxalq münasibələr tarixi - XX əsr” (II hissə. 1946-1999-cu illər), Bakı 1999, 148 s.
6. Həsənalıyev Z. “Azərbaycanın Sülh Naminə Tərəfdaşlıq” proqramında iştirakı.

Bakı Dövlət Universitetinin xəbərləri, humanitar elmlər seriyası, No 3, 2010. 79-86 s.

Севиндж Рафаэль кызы НАСИБОВА

Западно-Каспийского Университет, докторант

АЗЕРБАЙДЖАН-РОССИЙСКИЕ ОТНОШЕНИЯ (1992-2016)

Резюме: Отнашения с нашими Северными соседями, то есть с Россией играют не маловажную роль в отношениях Азербайджана с Россией. Несмотря на проблемы и тяжёлые испытания которые выпали на долю народов отношения между государствами оставались терпимыми и развивались. То этому со дня нашей независимости по сегодняшний день государства которые проделывают исторический путь все трудности и пути развития особенно хочется отметить. В связи этим в статье после восстановления независимости отношения между Азербайджаном и Россией проблемы и возникающие трудности на этом поприще были решены.

Ключевые слова: Российские геополитические интересы, Внешняя политика Азербайджана, Южный Кавказ, СНГ

Sevinj Rafael NASIBOVA

Western Caspian University, doctorate student

AZERBAIJAN-RUSSIA RELATIONS (1992-2016)

Abstract: Relations with our northern neighbor Russia is important for Azerbaijan foreign policy. Despite problems and difficulties, bilateral relations have always existed and developed. That's why, we should emphasize the challenges and future development trends of bilateral relations between the years of independence and modern era. Thus, after the restoration of independence, Azerbaijan-Russia relations' problems, past of relations and views of future are noted in this article.

Keywords: the geopolitical interests of Russia, foreign policy of Azerbaijan, South Caucasian, CIS.

Daxil olub: 28.11.2021